

Vydává Ministerstvo financí České republiky ve spolupráci s Českou národní bankou ve vydavatelství Economia, a. s., Praha

© Ministerstvo financí ČR

Adresa redakce: Vinohradská 49

120 74 Praha 2

Tel.: (02) 24 25 00 36 nebo: (02) 215 93 171

Fax: (02) 215 93 203

Šéfredaktor: Ing. Ivan Kočárník, CSc.

Publishers: Ministry of Finance of the Czech Republic in Cooperation with Czech National Bank in Publishing House Economia, Prague

© Ministry of Finance of the Czech Republic

Editor's Office: Vinohradská 49

120 74 Prague 2

Czech Republic

Editor in Chief: Ivan Kočárník

OBSAH

Ivan KOČÁRNÍK: Exposé místopředsedy vlády a ministra financí k návrhu státního rozpočtu ČR na rok 1997 1

Vladimír KREIDL: Česká platební bilance: rostoucí nejistota 10

Mojmír SIMERSKÝ: Efektivní srážková daň českých dluhopisů 24

Josef JÍLEK: Měření tržního rizika obcí 37

Jiří MÁLEK: Informace a efektivnost finančních trhů 52

Informace

Miroslav HÁJEK: Mezinárodní konference o integraci politik a strategií k ochraně životního prostředí v rámci ekonomické reformy 60

Daňové judikáty

Výběr ze soudních rozhodnutí ve věcech daní č. 1/97 63

CONTENTS

Ivan KOČÁRNÍK: Exposé of the Deputy Prime Minister and Minister of Finance of the CR to the Proposal of the State Budget for 1997 1

Vladimír KREIDL: Czech Balance of Payments More Uncertainty Ahead 10

Mojmír SIMERSKÝ: Effective Withholding Tax on Czech Corporate Bonds 24

Josef JÍLEK: Measuring the Market Risk for Options 37

Jiří MÁLEK: Information and Financial Markets' Efficiency 52

Information

Miroslav HÁJEK: The International Conference on the Integration of Environmental Policies and Strategies for Economic Reform 60

Tax Judicial Decisions

Abstract from Court Decisions Concerning Taxation No 1/97 63

Autorská práva vykonává vydavatel (viz § 4 zák. č. 35/1996 Sb. ve znění změn a doplňků). Užití částí nebo celku publikovaných textů – vč. publikovaných zpracovaných znění judikátů –, rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem (zejména mechanickým nebo elektronickým) bez výslovného svolení vydavatele je zakázáno.

Redakční rada: Dr. Ivan Angelis, CSc., Doc. Ing. Aleš Bulíř, MSc., CSc., Ing. Petr Dvořák, Ing. Miroslav Hrnčíř, DrSc., Doc. Ing. Kamil Janáček, CSc., Ing. Miroslav Kerouš, Ing. Ivan Kočárník, CSc., Ing. Václav Kupka, CSc., Ing. Tomáš Ježek, CSc., Ing. Jiří Pospíšil, CSc., Vladimír Rudlovčák, CSc., Ing. Pavel Štěpánek, CSc., Prof. Jan Švejnar, PhD., Prof. Dr. František Vencovský, Ing. Jan Vít, Prof. Ing. Karol Vlachynský, CSc.

Expozé místopředsedy vlády a ministra financí k návrhu státního rozpočtu ČR na rok 1997*

Vážený pane předsedo, vážený pane předsedající,
vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci,
dámy a pánové,

předstupuji před vás, abych na základě pověření vlády odůvodnil návrh zákona o státním rozpočtu na rok 1997.

Návrh státního rozpočtu považuje vláda za klíčový politicko-hospodářský dokument, v němž hodnotí současný ekonomický vývoj a zároveň formuluje cíle a směry ekonomické a finanční politiky pro rok 1997.

V souladu se zákonem o jednacím řádu Poslanecké sněmovny se dnes při prvním čtení zákona zaměřím na:

- hodnocení ekonomického vývoje v roce 1996 a jeho predikci na rok 1997,
- celkovou strategii a základní cíle rozpočtové politiky vlády na příští rok,
- navrhovanou výši příjmů a výdajů státního rozpočtu ČR na rok 1997
- a konečně na vztah státního rozpočtu k místním rozpočtům.

Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, *proces ekonomické transformace, který začal před šesti lety, byl po mnoha stránkách velice náročný. Cesta, po které jsme se vydali, nebyla bezbolestná. Důležité však je, že proces transformace nese své plody. Česká republika se v zásadě přizpůsobila nové situaci ve světě, která vznikla po roce 1989, zejména po rozpadu RVHP a trhů bývalých socialistických zemí. Po transformačním poklesu se obnovil ekonomický růst a byla nastolena rovnováha na většině trhů. Ekonomické postavení České republiky ve světě se výrazně zlepšilo. Česká republika je po ekonomické stránce jednoznačně nejlépe hodnocenou zemí ze všech postkomunistických zemí a dosáhla velmi dobrého postavení v hodnocení své důvěryhodnosti pro zahraniční investory. Stala se členem OECD a zařadila se tak do klubu nejvyspělejších zemí světa. Je na druhé straně nepochybné, že celou řadu problémů musíme ještě překonat a že je nutné dokončit transformaci.*

Pro ekonomický vývoj v letošním roce je celkově příznačná převaha pozitivních vývojových tendencí. Především je třeba zmínit solidní ekonomický růst při celkové makroekonomické stabilitě; projevuje se to zejména v ce-

* výklad ministra financí ČR ing. Ivana Kočárníka, CSc., přednesený v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR při prvním čtení návrhu státního rozpočtu dne 8. 10. 1996

novém vývoji, míře nezaměstnanosti, měnovém kurzu a ve vyrovnaných veřejných financích. Na druhé straně se projevují i některé nerovnováhy, a to zejména v oblasti běžného účtu platební bilance.

Jak jsem již uvedl, pokračuje i v letošním roce *růst základního ukazatele ekonomického výkonu země, tj. hrubého domácího produktu*; ten je přitom již ze tří čtvrtin tvořen nestátním sektorem. Za první pololetí tohoto roku dosáhl v porovnání se stejným obdobím roku minulého růstu ve výši 4,3 %. Vedoucím faktorem růstu je domácí poptávka, jejíž vývoj je výrazně rychlejší než růst HDP.

Nepochybně pozitivním faktem je, že nejdynamičtější složkou domácí poptávky, ale i růstu HDP je tvorba fixního kapitálu; ta se ve stálých cenách v 1. pololetí letošního roku zvýšila o 17,8 %. Pokračuje rovněž dynamický růst spotřeby domácností – za prvních 6 měsíců letošního roku se zvýšila o 5,5 %. V této souvislosti chci zdůraznit, že spotřeba domácností letos dosáhla úrovně roku 1990 a vyrovnala tak globálně transformační pokles z počátku 90. let. Rychlý růst domácí poptávky při dané domácí nabídce je hlavní příčinou rychlého růstu dovozu a nerovnováhy v běžném účtu platební bilance.

Ekonomický růst se prosazuje v celé šíři národohospodářských odvětví, zejména pak v průmyslu, ve stavebnictví, ale i v zemědělství. Vývoj činitelů, které tento ekonomický růst determinují, zejména vnitřní a vnější poptávky, nasvědčuje tomu, že tendence k hospodářskému růstu bude mít trvalejší charakter. Dynamika hrubého domácího produktu bude letos podle zpřesněných odhadů ČSÚ za 1. pololetí zhruba na stejné úrovni jako v minulém roce, tzn. kolem 5 %.

Druhým problémem v oblasti ekonomického vývoje, o kterém chci hovořit, je inflace. Inflace je velkým problémem pro všechny transformující se ekonomiky. Její roční míra činila u nás v červnu letošního roku 8,6 % a celoročně ji vláda odhaduje okolo 9,0 %. Její tempo se sice rok od roku daří snižovat, ale stále obtížněji. I tak si však Česká republika v rámci všech transformujících se zemí stále zachovává míru inflace relativně nízkou. Například polské prognózy předpokládají tamní celoroční míru inflace v r. 1996 kolem 18 %, v Maďarsku to bude pravděpodobně nad 20 %.

Analyzujeme-li příčiny relativně vysoké míry inflace u nás podrobněji, je možné konstatovat, že vedle inflačních expektací jsou dominantními vlivy postupná centrální cenová narovnání, zejména u cen energií a nájemného, a dále zejména vysoký růst mezd. Mzdy předbíhají růst HDP jak v nominálním, tak v reálném vyjádření zhruba o 4 procentní body.

Příčinám růstu spotřebitelských cen vláda trvale věnuje vysokou pozornost. Uvědomuje si, že inflace je pro prosperující ekonomiku hlavním nepřítelem a boj proti ní je proto jednou z priorit její hospodářské politiky.

Třetí oblastí, o které bych se rád zmínil, je oblast platební bilance, zejména vývoj jejího běžného účtu.

Běžný účet vykazuje pasivum ve výši zhruba 6 % HDP.

Pokud jde o kapitálový účet, vláda předpokládá, že i v letošním roce bude pokračovat příliv kapitálu do české ekonomiky; prosazovat se bude zejména formou přírůstku přímých investic a dlouhodobých úvěrů. Tento příliv kapitálu svědčí o tom, že Česká republika má vysokou důvěryhodnost ve světě, že si zahraniční investoři cení výsledků naší transformace i stability ekonomiky. To je jednou z důležitých podmínek její další restrukturalizace a modernizace.

Vážené paní poslankyně a vážení páni poslanci, dovoluji mi zastavit se u vývoje běžného účtu platební bilance. Příčin tohoto vývoje je celá řada. Na prvním místě je třeba jmenovat vývoj v oblasti obchodní bilance, který dominantně odráží dvě skutečnosti. Tou první je vysoká poptávka po dovozech spojená s vysokou domácí poptávkou, zejména poptávkou po investicích. Druhou skutečností je nízká dynamika vývozu, která vedle některých vnitřních příčin spojených se strukturální adaptací má své kořeny i ve zpomalení ekonomického růstu u našich hlavních západoevropských obchodních partnerů.

V souvislosti s pasivem obchodní bilance musím zdůraznit několik skutečností:

- v dovozech roste podíl zboží převážně investiční povahy; to vytváří předpoklady pro další ekonomický růst a pro růst exportu ve středním období;
- rovněž u vývozu zaznamenáváme řadu pozitivních tendencí, zejména růst podílu výrobků s vyšším stupněm zpracování.

Na řešení nerovnováhy v oblasti běžného účtu platební bilance neexistuje žádný kouzelný proutek, jehož mávnutím by byla rovnováha nastolena. Řešení není ani v administrativních opatřeních. Řešení je jen a jen v reálné ekonomice, ve zvýšení konkurenční schopnosti, v růstu produktivity práce a v dokončení strukturálních adaptací. Vláda může pomoci těmto procesům tím, že bude pokračovat jednak v politice dokončování transformace, jednak ve zvyšování tržně konformní podpory exportu, zejména cestou pojištění a financování vývozu. Chci však s plnou odpovědností zdůraznit, že jednou z klíčových podmínek pro to, abychom výkyvy v běžném účtu platební bilance zvládli, je důvěryhodnost naší hospodářské politiky a ekonomická a politická stabilita v naší zemi. Jakákoliv nedůvěryhodná opatření hospodářské politiky a destabilizační tendence mohou z problému pasiva běžného účtu učinit velký a těžko řešitelný problém.

Vážené poslankyně, vážení poslanci, *dovolte mi, abych nyní přešel k charakteristice odhadů makroekonomického vývoje v roce 1997.* Vláda předpokládá, že základní vývojové tendence ekonomiky v letošním roce budou pokračovat i v roce příštím. Očekáváme, že dále poroste poptávka, a to jak domácí, jejíž růst se však oproti roku 1996 poněkud zpomalí, tak i zahraniční. Očekáváme dále, že dynamicky poroste i nabídková strana ekonomiky a že se zvýší její exportní výkon. K tomu nepochybně přispěje i nastupující oživení světové ekonomiky.

Vláda předpokládá další růst produktivity práce, lepší využívání produkčních kapacit i racionálnější využívání finančních zdrojů. Očekáváme, že dále pokročí restrukturalizace mikrosféry a že tento proces bude spojen s růstem investic do fixního kapitálu, zejména do modernizace výrobních technologií. Celkový hospodářský výkon bude příznivě ovlivněn také růstem poptávky domácností, vyplývajícím z pokračujícího (i když pomalejšího) růstu reálných mezd i celkových příjmů obyvatelstva. *Předpokládáme, že hrubý domácí produkt vzroste o 4,8 až 5,2 %, přičemž nejdynamičtější poptávkovou složkou HDP bude opět tvorba fixního kapitálu.*

Klíčovým cílem vládní hospodářské politiky zůstává udržení stability makroekonomického prostředí a zejména nízké míry inflace. Předpokládáme, že v tomto směru bude v příštím roce příznivě působit umírněnější mzdový vývoj a rychlejší růst produktivity práce. Jsme odhodláni učinit vše pro to, aby růst nominálních mezd byl v souladu s růstem HDP v nominálním vyjádření.

I přes předpokládané úpravy regulovaných cen odhadujeme, že se roční míra inflace mírně sníží na cca 8,6 %. Vláda odhaduje, že míra nezaměstnanosti v roce 1997 v průměru nepřekročí 3,3 %, ve srovnání s letošním rokem se tedy zvýší jen velmi nepatrně.

Pokračující modernizace naší ekonomiky a růst investic do zdokonalování výrobních technologií budou znamenat *další nároky na dovozy*. Odhadujeme, že dynamika importu se proti roku 1996 poněkud sníží, a to na cca 14 %, a předpokládáme, že *dojde k opětovnému urychlení růstu vývozu*. Očekáváme tedy, že v roce 1997 bude náš běžný účet platební bilance i nadále v pasivu zhruba 6,5 % HDP. Přesto, že lze v roce 1997 očekávat určité zmenšení přebytku kapitálového účtu, předpokládáme, že celková platební bilance bude v zásadě opět vyrovnaná, resp. její nepatrný schodek bude možné financovat jen mírným čerpáním devizových rezerv centrální banky.

Vážené poslankyně, vážení poslanci, dovoluji mi nyní obrátit Vaši pozornost přímo **k návrhu státního rozpočtu na rok 1997.**

Rozpočtová strategie vlády vychází především z jejího programového prohlášení. *Základními cíli rozpočtové politiky, které chce vláda v příštím roce sledovat, jsou:*

Za prvé: Přispět rozpočtovou politikou k udržení stabilního ekonomického prostředí.

Základní charakteristiky ekonomického vývoje, o kterých jsem mluvil před chvílí, tj. především vysoký hospodářský růst, jen velmi zvolna klesající míra inflace, stále vysoká dynamika mezd a deficit běžného účtu platební bilance, *kategoricky vyžadují makroekonomicky zodpovědnou rozpočtovou politiku s akcentem na její stabilizační působení.* Tato politika jednoznačně vylučuje deficitní hospodaření veřejných rozpočtů v nejširším pojetí a naopak vyžaduje prosazovat jejich alespoň mírnou přebytkovost. Tak chce vláda přispět k přibrzdění celkové domácí poptávky, která je dynamizující složkou inflačních tlaků a určitých sklonů k přehřátosti ekonomiky.

Vedle obecně ekonomické roviny tento cíl souvisí i s viděním české ekonomiky očima zahraničí. Vývoj u nás je zvenčí velmi pozorně monitorován, a to jak proto, že naše ekonomika prochází hospodářskou transformací, tak z důvodu budoucí integrace do Evropské unie. Stabilizační rozpočtová politika musí být zřetelným signálem úsilí vlády a parlamentu udržet celkovou makroekonomickou rovnováhu. Opačný postup by vedl ke ztrátě důvěry, které se naše ekonomika těší, a k poklesu či odlivu zájmu zahraničních investorů; jejich kapitál má přitom zásadní význam pro udržitelnost našich zahraničně platebních vztahů.

Kromě obecně stabilizačního působení rozpočtové politiky na domácí poptávku cítí vláda také nutnost snížit vysoké tempo růstu mezd v ekonomice. Ve státním rozpočtu se navrhuje zvýšit v průměru mzdy ve veřejném sektoru o přibližně 12,5 %, což by zajistilo reálné zvýšení výdělků o cca 4 % proti letošnímu roku; toto zvýšení by navíc nepředstihlo tempo růstu hrubého domácího produktu v nominálním vyjádření. *Vláda chce i touto formou vyslat určitý signál vůči organizacím neveřejného sektoru k tlumení nezdravé dynamiky mezd.*

Za druhé: V souladu se svým programovým prohlášením navrhuje vláda snížit v příštím roce podíl celkových veřejných výdajů na HDP zhruba o 1 procentní bod.

Vláda je přesvědčena, že je žádoucí pokračovat ve snižování angažovanosti státu v ekonomice, s nímž jsme započali v předchozím období, a ome-

zovat míru redistribuce vytvořeného produktu prostřednictvím veřejných rozpočtů. *Pokud jde o celkové veřejné rozpočty, jak jsem o nich před chvílí hovořil, nebo o souhrn státního rozpočtu a rozpočtů místních, předpokládá vládní návrh státního rozpočtu pokles podílu celkových veřejných výdajů na HDP v rozsahu 0,8–0,9 procentního bodu.*

*Za třetí: Jestliže jsem hovořil o nutnosti nedeficitního rozpočtového hospodaření z hlediska potřebného stabilizačního a protiinflačního působení, musím zmínit i další rozměry této otázky. **Vyrovnaný státní rozpočet je vizitkou odpovědné vlády a odpovědného parlamentu, které svou politiku realizují „za své“, bez sahání do pomyslného měšce budoucích vlád a parlamentů, a tedy vlastně i budoucích generací. Proto i na příští rok vláda navrhuje státní rozpočet vyrovnaný, se shodným objemem příjmů a výdajů 549,1 mld. Kč.***

Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, o „společném bohatství“, které představují zdravé a rovnovážné veřejné finance a nízká úroveň státního dluhu, jsem z tohoto místa hovořil i k Vaším předchůdcům. Úroveň státního dluhu, která by měla na konci roku 1997 dosáhnout objemu necelých 149 mld. Kč, představuje jen 9,2 % hrubého domácího produktu. I když sečteme celkový dluh všech veřejných rozpočtů, tedy např. včetně obcí, Fondu národního majetku apod., dostáváme se na číslo podílu 14,4 % z hrubého domácího produktu. Nejenže naše republika takto patří mezi nejméně zadlužené země OECD, ale nízká úroveň státního dluhu znamená i nízké rozpočtové náklady na dluhovou službu a podtrhuje tak zdravou pozici našich veřejných financí; to je velmi pozitivní i vzhledem k naší budoucí integraci do Evropské unie a k plnění tzv. maastrichtských kritérií.

*Dobrá pozice našich veřejných rozpočtů nás zavazuje k odpovědnému přístupu k jejich sestavování a schvalování. Není možné slovně deklarovat vyrovnanost rozpočtu a přitom ve skutečnosti prosazovat rozpočet schodkový. O tom nás přesvědčila i loňská zkušenost s návrhem tzv. alternativního rozpočtu sociální demokracie. Dovolte mi citovat několik údajů z tohoto rozpočtu, který zde prezentovali páni poslanci Kraus a Brožík, a porovnat je s letošní realitou. Zatímco Parlamentem schválený rozpočet uvažoval s objemem příjmů ve výši 497,6 mld. Kč, sociální demokracie navrhovala příjmy o objemu 530,5 mld. Kč, tedy o 32,9 mld. Kč vyššími. Více než polovina z této částky – přesně 17,5 mld. Kč – měla být získána zavedením dovozní přírážky. Návrh na její zavedení byl prosazován i přes to, že jsem opakovaně poslance informoval, že by k zavedení dovozní přírážky nedal souhlas Mezinárodní měnový fond, což je však podmínka pro uznání dovozní přírážky Světovou obchodní organizací. Česká republika by se tak v mezinárodním obchodě dostala na „černou listinu“. O dalších 15,4 mld. Kč navrhovali sociální demokraté zvýšit daňové příjmy, především výnos daně z přidané hodnoty o 11 mld. Kč. *Argumentoval jsem při loňském expozi i v rozpravě a svém závěrečném slovu, že rozpočtové příjmy nejsou v žádném případě podhodnoceny, že jsou na samé horní hraně odhadu a že toto nese s sebou i jistá rizika pro rozpočet.* Dovolte mi citovat ze svého expozi k návrhu státního rozpočtu na rok 1996: „Pokud by chtěl někdo tvrdit, že příjmy jsou podhodnoceny, pak musím naopak jako ministr financí zdůraznit, že některé příjmové položky, zejména pak daň z přidané hodnoty a daň z příjmů právnických osob, jsou na samé horní hranici odhadů.“ Všichni, kteří se zabývají rozpočtem, dobře vědí, že mi letošní vývoj dal za pravdu. A naopak, pokud bychom připustili, že by návrh sociální demokracie byl býval*

akceptován, skončil by letošní rozpočet s obrovským schodkem. Myslím, že tato loňská zkušenost je dostatečně varující pro jakákoli neodpovědná dobrodružství s čísly státního rozpočtu.

Čtvrtým základním cílem rozpočtové politiky je **tlak na hospodárnost rozpočtového hospodaření při současné podpoře vybraných priorit**. Vláda navrhuje výrazněji přispět prostřednictvím výdajů státního rozpočtu k řešení některých problémů naší ekonomiky, jako jsou oblast bydlení, podpora exportu, územní dopravní obslužnost, a udržet nastoupený trend u některých dalších výdajových okruhů, jako jsou dopravní infrastruktura nebo výzkum a vývoj. *Při limitovanosti celkových příjmů však musí být tato podpora vyvážena odpovídající úsporností v jiných výdajových položkách a celkově vyšší rozpočtovou hospodárností.*

Tolik, dámy a pánové, na úvod k základním cílům rozpočtové politiky na příští rok, se kterými před Vás vláda předstupuje. Dovolte mi nyní přejít k charakteristice **příjmové strany státního rozpočtu**.

Vláda navrhuje rozpočet příjmů ve výši 549,1 mld. Kč, což je o 11,8 % více, než činí upravený rozpočet 1996.

Z hlediska struktury tvoří nejvyšší položku daňové příjmy ve výši 318,6 mld. Kč, což je 58 % celkového objemu, dále pojistné na sociální zabezpečení ve výši 205,5 mld. Kč, tj. 37 % z celkového objemu, a konečně nedaňové příjmy ve výši 25,0 mld. Kč, tj. 5 % příjmů státního rozpočtu.

Celková daňová kvóta, což je podíl daňových příjmů státního a místních rozpočtů na HDP, v roce 1997 dosáhne 24,85 % a proti roku 1996 poklesne o 0,37 % bodu. Ačkoliv toto snížení i pro příští rok znamená, že rozpočtem proteče ve formě daní menší díl z hrubého domácího produktu, odpovídá relativně nízký pokles daňové kvóty střízlivějším úpravám daňových zákonů v porovnání s minulostí. Vláda při předkládání návrhů daňových změn vycházela obecně z poznání určitého autonomního trendu pomalejšího růstu daňových příjmů vůči růstu HDP a z reálných možností a potřeb na výdajové straně státního rozpočtu. Z hlediska makroekonomické stability navíc není žádoucí provádět razantnější snižování daňového břemene v době vysokého tempa hospodářského růstu, který se pro příští rok předpokládá. Výrazné zvyšování disponibilních zdrojů na straně podniků a domácností by dále přehřívalo ekonomiku a znamenalo by v podstatě protisměrný krok k stabilizační funkci rozpočtové politiky, jak ji vláda navrhuje a jak jsem se o ní zmínil před chvílí.

K případným úvahám o reálnosti výše navrhovaných příjmů si dovoluji krátkou poznámku. Setkal jsem se za dobu svého působení ve funkci ministra financí s oběma krajními póly kritiky na toto téma. Ministerstvo financí i vláda byly nejprve často obviňovány ze záměrného podhodnocování příjmů a tvorby skrytých rozpočtových rezerv – a to i při projednávání letošního rozpočtu zhruba před rokem, jak jsem se již zmínil. Když byla realita opačná, snesla se kritika z druhé strany. Podotýkám, že predikce ukazatelů vývoje hospodářství a návazně návrh rozpočtových příjmů vycházejí ze znalostí a odhadů za necelá tři čtvrtletí roku, který předchází roku rozpočtovému. Naše prognózy byly vzhledem k těmto důvodům i k obecnému faktu probíhajícího transformačního procesu v ekonomice velmi dobré a srovnatelné s úrovní predikcí v jiných zemích OECD. Za dobré a reálné podložené považuji i predikce příjmů na příští rok, i když částky, které jsou navrhovány především u hlavních daňových příjmů, cítím spíše na horní hranici odhadu. Jejich výše tedy není v žádném případě podhodnocena. Navíc zpřesnění odhadu HDP pro rok 1996, které ČSÚ publikoval až po schvá-

lení státního rozpočtu vládou, a jeho vliv na odhad pro rok 1997 vytváří určitá rizika pro příjmovou stránku.

Zajištění potřebné výše daňových příjmů těsně souvisí i s úrovní práce finančních a celních úřadů. Nejde samozřejmě pouze o právní rámec, v němž se příslušné úřady pohybují, ale i o faktický výkon správy daní a cel. I když se nám mnohé podařilo zlepšit, trvalým úkolem zůstává zkvalitnění výkonu správy daní a boj s daňovými a celními delikty. Ministerstvo financí připravuje v této oblasti řadu dalších opatření.

Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, nyní k **výdajové části návrhu státního rozpočtu.**

Celkové výdaje státního rozpočtu navrhuje vláda v objemu 549,1 mld. Kč, což představuje zvýšení o 11,8 % proti upravenému rozpočtu na rok 1996.

Pokud se týká struktury výdajů, největšími výdajovými položkami jsou tradiční transfery obyvatelstvu, které tvoří 40 % výdajů, a veřejná spotřeba státu včetně transferů do zahraničí ve výši 37 %.

Z hlediska základních trendů rostou zhruba stejným tempem běžné i kapitálové výdaje. Po vyloučení vlivu dynamického tempa růstu transferů obyvatelstvu (ty rostou o 15 %) roste objem výdajů na investiční účely rychleji než běžné výdaje, především pak než výdaje na veřejnou spotřebu státu a neinvestiční dotace podnikatelským subjektům. Z tohoto pohledu a při vědomí podpory takových výdajových okruhů, jako jsou bytová politika, export, dopravní infrastruktura, výzkum a vývoj a další, a naopak při vědomí poměrně významné restrikce uplatněné především vůči tzv. ostatním neinvestičním výdajům kapitol, lze výdajovou část rozpočtu charakterizovat jako orientovanou investičně.

Jednotlivé výdajové položky jsou podrobně specifikovány v předloženém materiálu a předpokládám, že budou detailně projednány jednotlivými výbory. Proto se dnes jen v krátkosti zmíním o několika faktech, které se výdajů státního rozpočtu týkají.

Již v úvodu jsem hovořil nejen o cílech rozpočtové politiky vlády, ale i o omezeních, která vládu při návrhu výdajové strany rozpočtu limitují. Zabezpečení poklesu podílu veřejných rozpočtů na HDP o cca 1 procentní bod znamená vycházet z objemu cca 549 mld. Kč jako z určité nepřekročitelné meze. Při úvahách o rozdělení výdajů státního rozpočtu vláda musela nejprve zajistit pokrytí tzv. mandatorních výdajů, jež představují v podstatě nárokové platby především v oblasti sociálního zabezpečení a dále např. platbu státu do zdravotního pojištění, příspěvek na penzijní připojištění, náklady dluhové služby apod. Právě v důsledku rychlého tempa růstu mandatorních výdajů vzniká tlak na ostatní prostředky státního rozpočtu. Uvádím to proto, že zvyšováním podílu mandatorních výdajů v rozpočtu by mohl v budoucnu tento problém gradovat; to je do určité míry výzvou k obezřetnosti při předurčování rozpočtu nárokovými platbami.

Nyní si dovoluji Vás seznámit s hlavními *prioritami vlády*, které chce ve výdajích roku 1997 podporovat. Třemi základními prioritními oblastmi v návrhu rozpočtu jsou bytová politika, podpora exportu a dopravní územní obslužnost.

Pokud jde o *bytovou politiku*, navrhuje vláda vedle pokrytí některých dobíhajících titulů podpořit především nové formy podpory bydlení. Největší objem výdajů na bytovou politiku připadá na státní příspěvek na stavební spoření v částce 4,3 mld. Kč. Vzhledem k časovému režimu spoření a poskytování zvýhodněných půjček by se měl efekt výrazné státní podpory po-

stupně začít projevovat i v rozsahu zahajované bytové výstavby. Vláda dále navrhuje výraznější posílení rozpočtu podpory hypotečního úvěrování, pro něž je navržena částka 650 mil. Kč. Kromě nutnosti výplat zpětných nároků na podporu z let 1995–1996 je navržena výše ovlivněna předpokládaným vyšším počtem uzavřených smluv v roce 1997. Třetím okruhem nových forem podpory je výstavba nájemního bydlení a technické infrastruktury realizovaná obcemi; zde se navrhuje zvýšit objem dotací ze strany státu o cca 64 %.

Vláda si je vědoma toho, že vedle více než 40% zvýšení výdajů na bydlení je nutné řešit i otázku optimálního směřování podpory. První koncepční návrhy obsahuje programové prohlášení vlády, další diskuze v tomto směru proběhla na poradě ministrů vlády a bude samozřejmě pokračovat.

Výrazný meziroční nárůst prostředků je navrhován i pro *podporu exportu*, kde se navrhuje posílit dotace poskytované EGAP a České exportní bance o 60 %. Navržená výše podpory by měla rozšířit kapacitu těchto dvou institucí ve spoluvytváření proexportního prostředí, které by českým vývozcům umožnilo nabízet zboží za podmínek srovnatelných s podmínkami konkurence. Těmito formami podpory jsou především pojištění exportních zakázek a jejich zvýhodněné financování cestou obstarávání levnějších finančních zdrojů.

Zvýšení rozpočtu výdajů na *dopravní územní obslužnost* představuje 57 % v porovnání s rozpočtem na rok 1996. Z celkové částky 850 mil. Kč navržené pro rok 1997 by mělo být 700 mil. Kč použito na dotování ztrát pravidelné linkové dopravy a dalších 150 mil. Kč jako dotace na podporu obnovy vozidel linkové dopravy.

Dámy a pánové, přejdu nyní ke vztahu státu k místním rozpočtům.

Návrh vlády počítá s objemem dotací poskytnutých státem do rozpočtů obcí a okresních úřadů ve výši 29 mld. Kč. Předně musím upozornit, že od roku 1997 dochází k významné metodické změně, kdy mezi dotace místním rozpočtům nezahrnujeme dávky státní sociální podpory; ty jsou jako přímý výdaj státního rozpočtu zahrnuty mezi transfery obyvatelstvu. Zmíněná částka dotací 29 mld. Kč obsahuje jednak dotace obcím a okresním úřadům vymezené přímo po jednotlivých titulech a okresech v příloze návrhu zákona o státním rozpočtu v objemu 18,5 mld. Kč, jednak dotace poskytované z kapitoly Všeobecná pokladní správa v objemu 10,5 mld. Kč. Proti srovnatelnému objemu v letošním roce se tak navrhuje objem dotací vyšší o 14,9 %. Skladba dotačních položek v rámci zákonem vymezených vztahů se oproti roku 1996 nemění a zahrnuje 10 titulů, které jsou podrobně popsány v materiálu.

Vládní orientační odhad příjmů místních rozpočtů činí 140,6 mld. Kč. Vláda je tedy přesvědčena, že uvažovaný souhrn místních rozpočtů je reálný a že místní orgány mají vytvořeny podmínky pro další rozvoj v regionech a obcích. Předpokládá to však jejich rozumnou výdajovou politiku. Nemusím zdůrazňovat, že celkové výsledky hospodaření místních rozpočtů mají vliv na úspěch stabilizační makroekonomické úlohy veřejných financí v příštím roce. Pokud by tedy obce a okresy hospodařily neúspěšně a deficitně, půjde z makroekonomického hlediska jejich politika proti celkově stabilizačně laděné rozpočtové politice vlády. Chci vás proto, vážené paní poslankyně a vážení páni poslanci, požádat, abyste princip rozpočtové hospodárnosti v místních rozpočtech prosazovali i při jednáních se zástupci obcí a regionů, které zde zastupujete.

Vážené poslankyně, vážení poslanci, závěrem si dovoluji vyjádřit přesvědčení, že navržený státní rozpočet je dobrý, a věřím, že mu dáte svoji důvěru. Tak jako i v předchozích letech bylo hledání konsenzu v samotné vládě dlouhé a nelehké. Navržená předloha je tedy i do určité míry kompromisem. Nepochybuji o tom, že návrhy na dílčí změny budou předneseny a diskutovány především při jednáních ve výborech. Jako celek je tento rozpočet postaven na reálných základech a jde podle názoru vlády správným směrem. Doporučuji Vám proto dát mu svůj hlas.

SUMMARY

Exposé of the Deputy Prime Minister and Minister of Finance of the Czech Republic to the Proposal of the State Budget for 1997

Ivan KOČÁRNÍK – Deputy Prime Minister and Minister of Finance

This article brings the report given by the Minister of Finance to the Parliament during the first reading of the 1997 State Budget.

The first part contains a brief evaluation of the macroeconomic results in 1996 and the economic strategy and forecasts for 1997.

Principles and goals of the fiscal policy are described in the second part with special stress to basic features of the State Budget.

Revenues and Expenditure of the State Budget are discussed in the third and fourth parts of this article.

The final part deals with the relationships between the State Budget and local budgets.